

«Новые виды договорных отношений с участием аграрных товаропроизводителей» (1999); «Организаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні» (2007); «Аграрне право України: підручник» (у співавт., 2003); «Міжнародне приватне право» (у співавт., 2005); «Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства» (у співавт., 2005); Наук.-практ. коментар ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства»; «Правові основи майнових і земельних відносин» (у співавт., 2006); «Міжнародне приватне право» (2011, 2012); «Особливості класифікації договорів за участю сільськогосподарчих товаровиробників» (2012, у співавт.); «Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення» (у співавт., 2012); «Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України» (у співавт., 2013); Наук.-практ. коментар ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» (у співавт., 2013); «Аграрне право (оглядові лекції, нормативно-правові акти)» (у співавт., 2014); «Державна аграрна політика України: проблеми правового забезпечення» (у співавт., 2014); «Правове регулювання виробництва сільськогосподарської продукції» (у співавт., 2015); «Правові засади сучасної аграрної реформи в Україні та роль селянина в її проведенні» (2015); «Проблеми правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні» (у співавт., 2016) та ін.

Заслужений діяч науки і техніки України (2016), нагороджений Орденом Нац. юрид. ун-ту імені Ярослава Му-

дрога II ступеня, дипломом переможця (у складі авторського колективу) щорічного конкурсу ім. Святого Володимира на краще наук.-правниче видання в Україні (2016), Почесною грамотою ВРУ (2012), Почесною грамотою Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого (2014, 2016), Почесною грамотою Союзу юристів України (2010).

М. В. Шульга.

СТАТУТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА (лат. *statutum*, від лат. *statuo* – встановлюю, вирішую) – встановлений засновником (власником майна) орг-ції обсяг правил, що регулюють її прав. стан, відносини, пов'язані з внутр. упр.

С. с. п. – універсальна форма регулювання сусп. відносин у процесі організації, виробничо-госп. та культ.-побутової діяльності с.-г. підприємства. Наявність Статуту – обов'язкова і невід'ємна ознака функціонування с.-г. підприємства.

С. с. п. – прав. документ, що є особл. формою прав. регулювання внутр. відносин у с.-г. підприємстві. Це внутрішньогосп. локальний нормат.-прав. акт, який розробляється і приймається у с.-г. підприємстві, відображає колективну волю й інтереси у регулюванні діяльності с.-г. підприємства.

С. с. п. як внутрішньогосп. локальний нормат.-прав. акт є:

по-перше, осн., оскільки визначає підприємство як статутний суб'єкт;

по-друге, конститутивним (від лат. *constitutes* – визначений, від фр. *constitutif* – основа чого-небудь), тобто правоутворюючим, праворегулюючим внутрішньогосп. локальним нормат.-прав. актом;

по-третє, універсальним, адже регулює різні за характером внутр. відносини (членські, трудові, зем., майнові, організац.-управлінські тощо) у конкретному с.-г. підприємстві;

по-четверте, деталізуючим внутрішньогосп. локальним нормат.-прав. актом, тобто є прав. основою для розробки проектів і затвердження ін. внутрішньогосп. локальних нормат.-прав. актів.

С. с. п. приймається з дотриманням вимог, закріплених у зак-ві України, та набирає чинності з моменту держ. реєстрації.

Приписи, що містяться в зак-ві, є обов'язковими для закріплення у С. с. п., вони імперативні за своїм характером. До С. с. п. можуть включатися й ін. положення, пов'язані з особливостями його діяльності, що не суперечать зак-ву України.

С. с. п. встановлює принципові положення виробничої і організац.-госп. діяльності с.-г. підприємства, визначає принципи взаємовідносин с.-г. підприємства в особі його органів упр. з його підрозділами, членами с.-г. підприємства, посадовими особами, особами, що працюють у с.-г. підприємстві за трудовим договором (угодою).

С. с. п. як осн. прав. документ є основою для розробки проектів і затвердження ін. внутрішньогосп. локальних нормат.-прав. актів, які регулюють внутрішньогосп. відносини в с.-г. підприємстві, напр., Правил внутр. розпорядку, Положень про оплату праці, Положень про структурні підрозділи тощо. Положення прийнятих внутрішньогосп. локальних нормат.-прав. актів мають відповідати С. с. п., не суперечити йому

та приписам заг. та спец. характеру, що містяться у зак-ві України.

С. с. п. не має за мету конкретизувати регламентування всіх відносин, які становлять предмет його регулювання. Положення С. с. п. є юрид. базою для подальшої нормотворчої і правозастосовної діяльності с.-г. підприємства. Ін. види внутрішньогосп. локальних нормат.-прав. актів приймаються на підставі та на виконання С. с. п. і мають на меті конкретизацію його нормат. положень та впровадження їх у життя. Лише за наявності такої відповідності можна розглядати законність цих норм, їх обов'язкове виконання при повсякденному оперативному регулюванні внутрішньогосп. відносин у с.-г. підприємстві.

Існують Примірний статут с.-г. обслуговуючого кооперативу, затв. наказом Мінагрополітики України від 21 трав. 2013 № 315, та Примірний статут с.-г. виробничого кооперативу, затв. наказом Мінагрополітики України від 8 січ. 2014 №1, які є відповідною методичною допомогою с.-г. підприємствам у сфері належного здійснення локальної нормотворчості.

Лит.: Панченко В. В. Внутрішньогосподарські локальні нормативно-правові акти сільськогосподарських підприємств як форма аграрного права. Х., 2012.

В. В. Панченко, М. В. Шульга.

СУБ'ЄКТИ АГРАРНОГО ПРАВА – фіз. та юрид. особи, які наділені зак-вом можливістю мати та здійснювати права та юрид. обов'язки, необхідні для участі в агр. правовідносинах.

Фіз. особами, С. а. п., є громадяни України, іноземці та особи без грома-